

АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИЗНАЧЕННІ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Дидичкін В.О. група 11 МБ ПТ

Грицаєнко Г.І., к.е.н., доцент

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформаційних перетворень в економіці та суспільстві підприємства у своєму розвитку зазнають значних циклічних коливань. Внаслідок суттєвого впливу соціально-економічних чинників зовнішнього середовища, обмеженості наявних ресурсів підприємству доводиться орієнтуватися тільки на власний ресурсний потенціал. Саме тому необхідно раціонально розподіляти та використовувати ресурси, вчасно виявляти приховані резерви і невикористані можливості. Наявність у достатній кількості та необхідної якості ресурсів формує ресурсний потенціал підприємства, створює пріоритетні умови, що вигідно відрізняють його від інших суб'єктів господарювання. Вважаємо, що ефективне використання ресурсного потенціалу сприяє підвищенню результатів фінансово-господарської діяльності та конкурентоспроможності підприємства як в поточний період часу, так і в перспективі.

Сьогодні все більш актуальним стає аналіз господарської діяльності підприємства, спрямований на дослідження і встановлення впливу чинників зовнішнього середовища на досягнення запланованих економічних та фінансових результатів і визначення потенційних можливостей суб'єкта господарювання в процесі реалізації власних завдань та досягнення стратегічних цілей. Ефективність його проведення залежить від методики і послідовності відповідних аналітичних процедур.

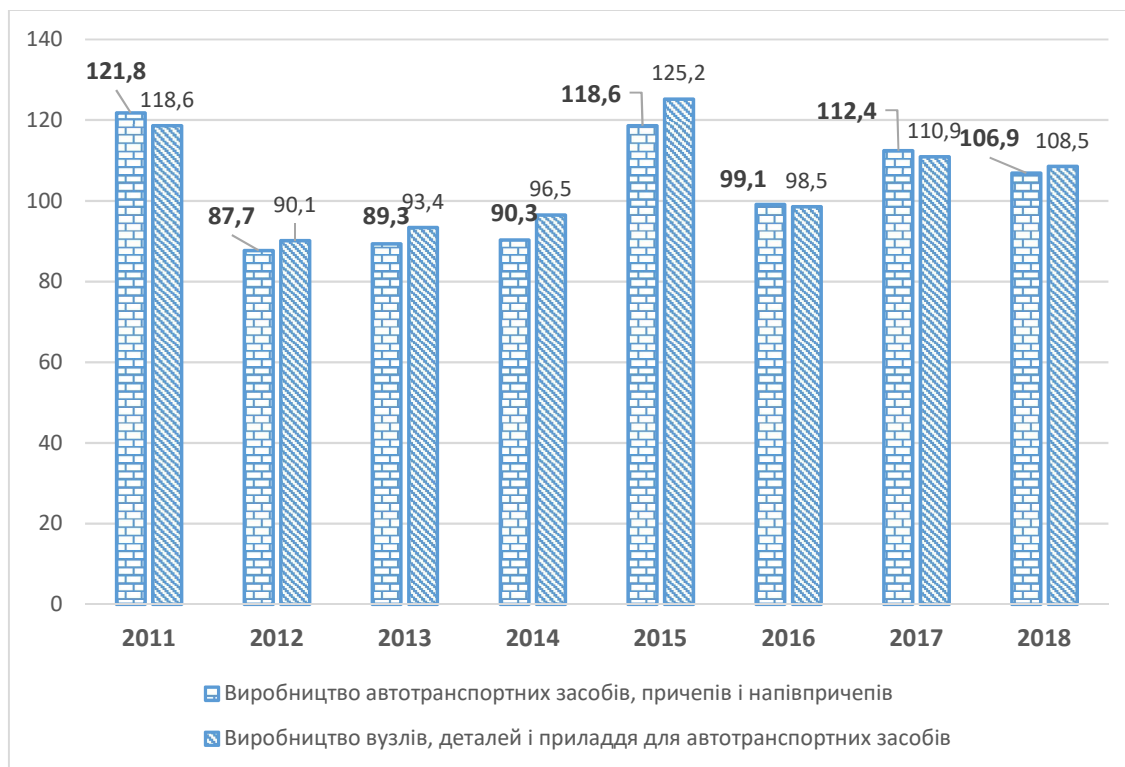
Окремі теоретико-методологічні аспекти аналізу господарської діяльності висвітлені в наукових працях М.І. Баканова, М.І. Грицаєнко, С.М. Жукевич, М.І. Ковальчука, І.Д. Лазаришиної, Є.В. Мниха, С.З. Мошенського, О.В. Олійник, А.Д. Шеремета та інших дослідників. Однак принципово важливі питання аналізу господарської діяльності, зокрема його ролі в управлінні підприємницькою діяльністю, потребують удосконалення й адаптації до сучасних умов господарювання.

Метою статті є практична реалізація аналізу господарської діяльності як ключового елемента економічного управління підприємством.

Основні матеріали дослідження. Дослідження проводились на базі ВП МеМЗ ПАТ «ЗАЗ», яке розташоване у м. Мелітополь Запорізької області та виробляє бензинові двигуни і коробки передач

для легкових автомобілів, а також напівпричіпи для перевезення легкових автомобілів.

Для початку аналізу господарської діяльності обраного підприємства було проведено дослідження сучасного стану машинобудування в Україні, для чого розглянуто індекси промислової продукції машинобудування за видами діяльності (рис. 1).

Рис. 1. – Динаміка індексів промислової продукції у машинобудуванні за видами, %

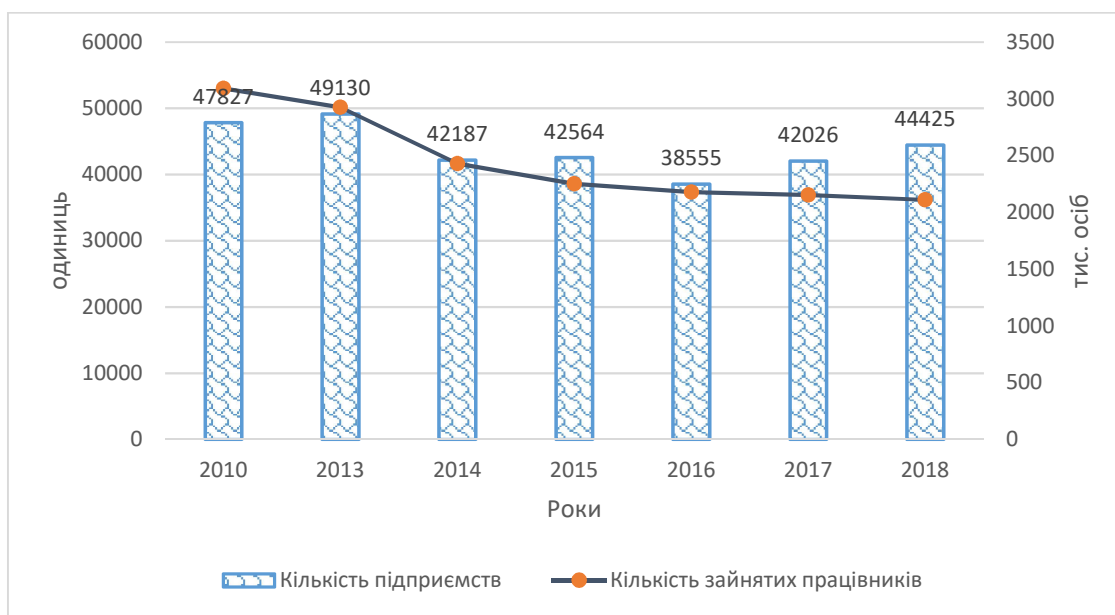
Джерело: складено за даними Державної служби статистики України

За 2011-2018 рр. індекси промислової продукції машинобудування (крім ремонту та монтажу машин і устаткування) з 115,9% у 2011 р. скоротилися на 14,3 в.п. і становили 101,6% у 2018 р. При цьому найбільше скорочення було з виробництва автотранспортних засобів – з 131,8% в 2011 р. до 96,3% у 2018 р., або на 35,5 в.п. Індекс промислової продукції за виробництвом вузлів, деталей і приладдя для автотранспортних засобів з 118,6% у 2011 р. скоротився до 108,5%, або на 10,1 в.п.

Як свідчить аналіз, в 2018 р. порівняно з попереднім роком найвищі індекси промислової продукції в Сумській та Івано-Франківській областях – відповідно по 110,3%, найнижчі в Одеській (92,4%) та Луганській (83,0%) областях. У Запорізькій області в 2018 р. індекс промислової продукції у машинобудуванні порівняно з попереднім роком становив 103,6%, що на 2 в.п. вище, ніж в середньому по Україні.

Обсяг реалізованої продукції в промисловості за 2010-2018 рр. збільшився на 2002,1 млрд. грн. і становив в 2018 р. 3045,2 млрд. грн. При цьому обсяг реалізованої продукції машинобудування зріс на 111,6 млрд. грн., до 208,7 млрд. грн. (6,9% від обсягу реалізованої продукції в промисловості) у 2018 р. Обсяг реалізованої продукції у виробництві автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів в 2018 р. порівняно з 2010 р. збільшився на 34,4 млрд. грн. і становив в 2018 р. 78,4 млрд. грн. (2,6% від обсягу реалізованої продукції в промисловості).

Для більш глибокого дослідження стану фінансово-господарської діяльності підприємств промисловості розглянемо динаміку їхньої кількості та кількості зайнятих працівників (рис. 2).

Рис. 2. – Динаміка кількості підприємств і зайнятих працівників в промисловості

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України

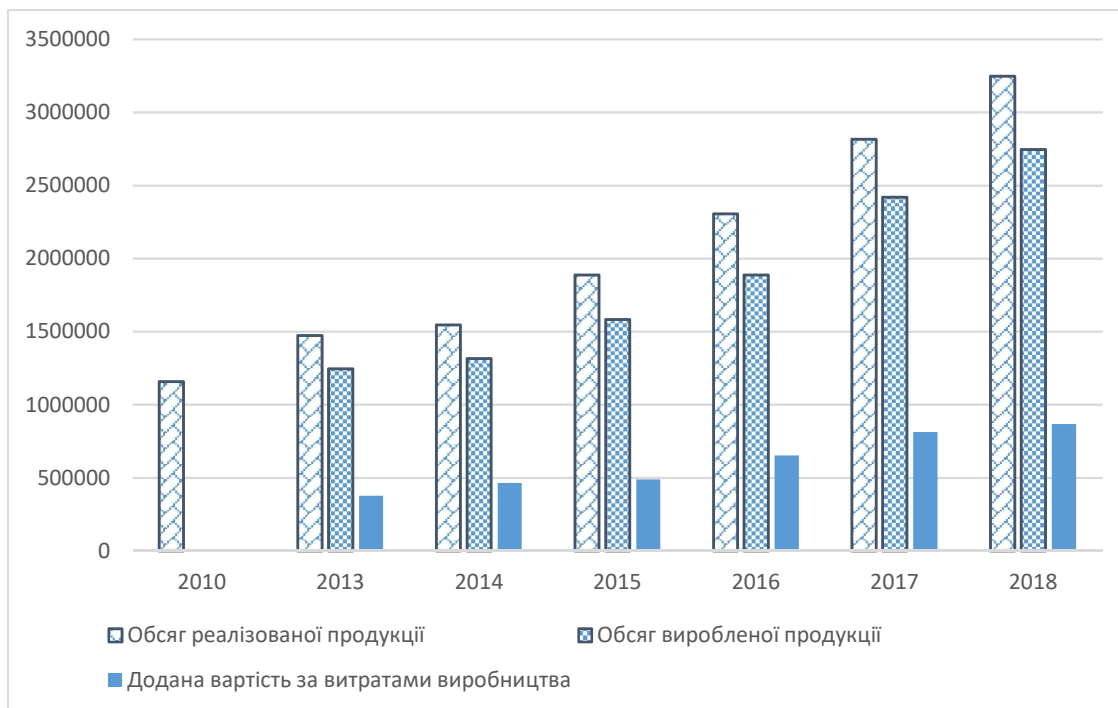
В цілому в економіці країни кількість підприємств за 2010-2018 рр. скоротилася на 6,1% і становила в 2018 р. 355956 одиниць, в промисловості відповідно на 7,1%, до 44425 одиниць (12,5% від загальної по Україні) в 2018 р. При цьому кількість зайнятих працівників за 2010-2018 рр. усього скоротилася на 25,6% і становила в 2018 р. 6088,4 тис. осіб, в промисловості відповідно скоротилася на 31,8% до 2110 тис. осіб (34,6% від загального по Україні) в 2018 р.

Витрати на персонал в цілому по Україні за 2010-2018 рр. зросли в 2,7 рази (до 759065,0 млн. грн. в 2018 р.), в тому числі в 3,0 рази (до 628535,0 млн. грн. в 2018 р.) – безпосередньо на оплату праці, в 1,75 рази (до 130530,0 млн. грн. в 2018 р.) – на відрахування на соціальні заходи.

В промисловості витрати на персонал за 2010-2018 рр. зросли в 2,4 рази (до 288885,3 млн. грн. в 2018 р.), в тому числі безпосередньо на

оплату праці в 2,7 рази (до 238331,7 млн. грн. в 2018 р.), на відрахування на соціальні заходи – в 1,48 рази (до 50553,6 млн. грн. в 2018 р.).

На рис. 3 наведені дані про обсяги виробленої, реалізованої продукції та доданої вартості в промисловості за 2010-2018 рр.

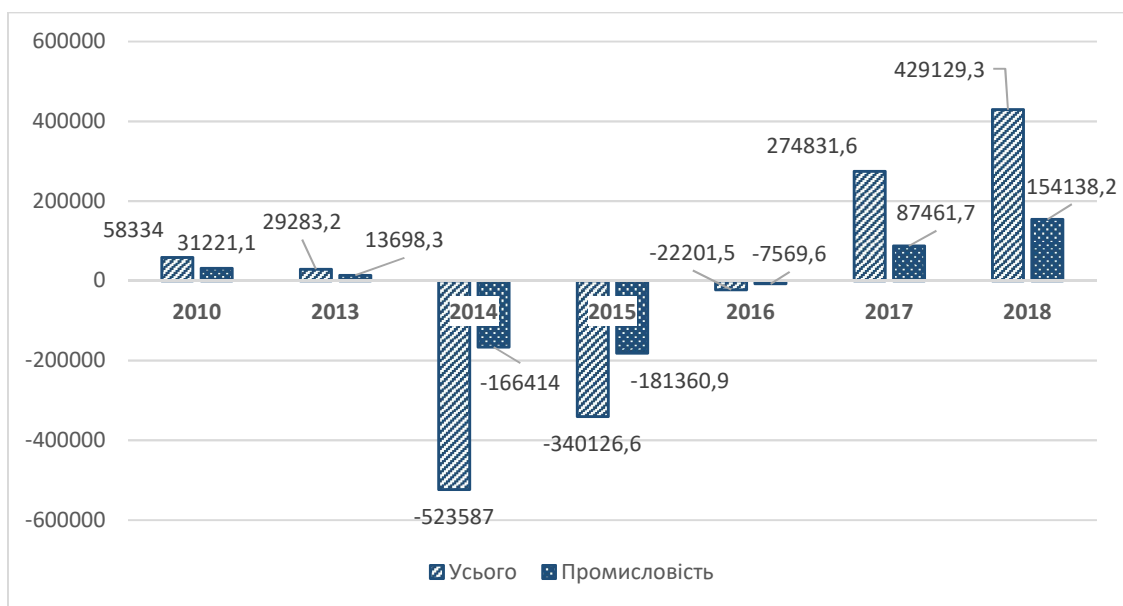
Рис. 3. – Динаміка виробленої, реалізованої продукції, а також доданої вартості в промисловості, млн. грн.

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України

Обсяг реалізованої продукції за 2010-2018 рр. в цілому по Україні збільшився в 2,7 рази і становив в 2018 р. 9388092,1 млн. грн., в промисловості відповідно в 2,8 рази до 3248378,6 млн. грн. Обсяг виробленої продукції в цілому по Україні за 2013-2018 рр. збільшився в 2,3 рази і становив в 2018 р. 5626457,3 млн. грн., в промисловості відповідно в 2,2 рази – до 2746608,1 млн. грн. в 2018 р. Додана вартість за витратами виробництва за 2013-2018 рр. зросла в цілому по Україні в 2,4 рази до 2310580,6 млн. грн. в 2018 р., в промисловості відповідно в 2,3 рази, до 868069,9 млн. грн.

В цілому по Україні витрати на виробництво продукції за 2013-2018 рр. зросли в 2,2 рази і становили в 2018 р. 4262964,0 млн. грн., в промисловості відповідно в 2,0 рази – до 2242650,4 млн. грн. в 2018 р. Найбільша частка витрат на виробництво належить матеріальним витратам – в 2018 р. вона становила 74% в цілому по Україні та 79% в промисловості. Витрати на оплату праці в цілому становили 14%, в промисловості 11%, амортизація відповідно 7 і 5%, інші витрати – 2 і 3%.

На рис. 4 наведена інформація щодо фінансових результатів до оподаткування в цілому по Україні та в промисловості за 2010-2018 рр.

Рис. 4. – Динаміка фінансових результатів до оподаткування в цілому по Україні і в промисловості, млн. грн.

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України

В 2014-2016 рр. фінансовий результат в цілому по Україні та в промисловості зокрема був від'ємним, майже третина підприємств отримувала збитки.

Аналіз безпосередньо фінансово-господарської діяльності ВП МеМЗ ПАТ «ЗАЗ» свідчить про те, що тільки в 2017 році був отриманий прибуток в розмірі 4464 тис. грн. В 2018 р. не було не прибутку, ні збитків, а в 2019 р. збиток склав 4640 тис. грн. Рентабельність підприємства в 2017 р. становила 7,2%, в 2019 р. рівень збитковості підприємства сягнув -30,8%.

З метою об'єктивної оцінки діяльності підприємства був здійснений PEST-аналіз, на підставі якого запропоновано створити в Запорізькій області машинобудівний кластер.

Результати та висновки. На основі проведеного дослідження можна стверджувати, що аналіз господарської діяльності займає центральне місце у визначенні перспектив розвитку підприємства.

Список літератури

1. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко І.М. Роль аналізу інвестиційного розвитку підприємств технічного сервісу в системі його управління. *Формування ефективних механізмів управління в умовах трансформації соціально-економічних систем* : Матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. м. Харків, 12 березня 2020 р. Харків: Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, 2020. С. 208-210.

2. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко І.М. Функціонально-вартісний аналіз управлінської діяльності підприємства фірмового сервісного обслуговування. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти*: матеріали I Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Львів, 19-21 березня 2019 р. Ч. 2. Львів: ЛНАУ, 2019. С. 68-71.
3. Грицаєнко М.І. Довіра як детермінанта економічного розвитку європейських країн. *Аграрна політика Європейського Союзу: виклики та перспективи* : монографія. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. С. 20-29.
4. Грицаєнко М.І. Довіра як передумова розвитку підприємницької діяльності. *Бізнес Інформ*. 2016. №12. 143-148.
5. Грицаєнко М.І., Грицаєнко Г.І. Індикатори інвестиційно-інноваційної діяльності в торговельному підприємстві. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Львів, 18-20 березня 2020 р. Львів: ЛНАУ, 2020. С. 494-497.
6. Грицаєнко М.І., Грицаєнко Г.І. Управління інвестиційно-інноваційним розвитком торговельного підприємства. *Формування ефективних механізмів управління в умовах трансформації соціально-економічних систем* : Матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. м. Харків, 12 березня 2020 р. Харків: Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, 2020. С. 211-213.
7. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко М.І. Інвестиційна привабливість України. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2017. Vol. 3. No. 1. Pp. 80-93.
8. Hrytsaienko H., Hrytsaienko I., Bondar A. and Zhuravel D. Mechanism of Investment of Technical Service in Agricultural Households. *Modern Development Paths of Agricultural Production*. 2019. pp. 29-40.
9. Hrytsaienko M., Hrytsaenko H., Andreeva L. and Boltyanska L. The Role of Social Capital in Development of Agricultural Entrepreneurship. *Modern Development Paths of Agricultural Production*. 2019. pp. 427-440.
10. Hrytsaienko M., Rogach Y. and Zorya M. Location of Social Capital in the Labor Protection of the Enterprise. *Modern Development Paths of Agricultural Production*. 2019. pp. 41-52.
11. Zbarsky V.K., Trusova N.V., Sokil O.H., Pochernina N.V. and Hrytsaienko M.I. (2020). Social and Economic Determinants for the Development of Resource Potential of Small Forms of Agrarian Production in Ukraine. *Industrial Engineering & Management Systems*. Vol 19, No 1, March 2020, pp.133-142.